

Informační bulletin

HISTORICKÉ SPOLEČNOSTI PRO AKTUALIZACI
ODKAZU ČESKÉ REFORMACE, z. s.

VERITAS

č. 25/2023

Pro informaci svých členů vydává VERITAS podle potřeby.

OBSAH

Str.

<u>1. Konference muzeí a histor. spolků čs. reformace v ČR listopad 2022 a březen 2023</u>	2
<u>2. Semináře v Pardubicích podzim 2022 a jaro 2023</u>	
54. seminář na podzim 2022 (P. Dočekal: Marty – ev. dobročinné ženské spolky).....	3
55. seminář na jaře 2023 (Ordinace žen v ECAV, CČSH a ČCE).....	4
Ženy s kněžským svěcením v CČSH (H. Tonzarová).....	5
Ordinace žen v ČCE (P. Melmuk).....	5
Darina Bancíková, první farárka ECAV (M. Hroboňová, M. Fajmon).....	7
<u>3. Konference evropských protestantských muzeí Šoproň 2023</u>	10
<u>4. Další informace pro členy VERITAS</u>	
Změna minimální výše členských příspěvků od 1/1/2024.....	12
Publikace a malé tisky.....	13
Veřejná sbírka na elektrické zvonění na horním kostele ve Velké Lhotě.....	15
<u>5. Vložené přílohy</u>	
Skládačka Konference muzeí a historických spolků české reformace	
Kalendarium VERITAS 2024	

Konference muzeí a historických spolků české reformace v ČR listopad 2022 a březen 2023

Již na jaře 2022 VERITAS iniciovala pravidelné setkávání muzeí a historických spolků české reformace v České republice. Druhá videokonference se konala 9. listopadu 2022 a třetí v pořadí 8. března 2023.

Audiovizuální spojení prostřednictvím internetu umožňuje pravidelnou výměnu zkušeností a novinek, informace o proběhlé činnosti i vzájemná pozvání na chystané akce subjektů, které mají podobné zaměření, přičemž některé působí v určitém regionu Česka. Sdílení vede k inspiraci, umožňuje předávání zkušeností, nalézání společných témat, řešení záležitostí, které se dotýkají úplně všech (např. od roku 2023 povinné datové schránky pro všechny právnické osoby), mohou fungovat jako „odrazový můstek“ pro další bilaterální nebo dokonce multilaterální spolupráci.

Druhá konference v listopadu 2022 přivítala nově přizvaný subjekt – Spolek přátel Růžového paloučku v Újezdci u Litomyšle. Ten pečuje o památné místo, kde už od roku 1921 je pylon obehnaný mříží a kde rostou vzácné růže. Od roku 2018 vede parkově upraveným Růžovým paloučkem naučná stezka o 13 panelech připomínající pobělohorský exil. A každý rok první neděli v červenci se koná na Růžovém paloučku ekumenická pietní akce s projevy a hudebním programem, účast někdy sahá až ke čtyřem stům posluchačů.

Na třetí konferenci na jaře 2023 jsme se konečně úspěšně spojili i se Společností pro uchování a rozvíjení dějinného odkazu Jednoty bratrské (sídli v Železném Brodě). Členové pochází z prostředí Ochránovského seniorátu českobratrské církve evangelické (ČCE). Další, kdo se ke konferenci přidal, je vedoucí Literárně-historického odboru Pražské diecéze Církve československé husitské (CČSH) dr. J. Kobrlová. Tím počet subjektů zapojených do online setkávání dosáhl deseti:

- Historická společnost HEREDITAS, z. s., spolek pro aktualizaci dědictví slezského protestantismu (Český Těšín) <https://hereditas-zs.cz/>
- MORAVIAN, historicko-vlastivědná společnost, z. s. (Suchdol nad Odrou) <https://moravian.cz>
- EXULANT, zapsaný spolek (Praha, Husův dům, Jungmannova 9) <https://exulant.evangnet.cz>
- Spolek přátel Muzea české reformace ve Velké Lhotě u Dačic, z. s. <http://velka-lhota.dacicko.cz/spolek/index.html>
- Moravští bratři, z. s. (Praha/Velká Bíteš) <https://www.moravstibratri.cz/>
- Domek na sboru Kunvald (který provozuje ČCE) <https://domeknasboru.e-cirkev.cz/>
- VERITAS – historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, z. s. (Telč) <https://veritas.evangnet.cz>
- Spolek přátel Růžového paloučku (Újezdec/Litomyšl) <https://www.ruzovypalkoucek.cz>
- Společnost pro uchování a rozvíjení dějinného odkazu Jednoty bratrské, z. s. (Železný Brod) <https://spolecnost.jednotabratska.cz>
- Literárně-historický odbor Pražské diecéze CČSH <https://www.ccs Praha.cz>

VERITAS jakožto svolavatel konference vytvořila na jaře 2023 skládačku formátu A4 v českém a anglickém překladu, která o konferenci informuje a také představuje velmi stručně její členy. Anglickou verzi dovezli zástupci VERITAS a Spolku přátel na přelomu dubna a května 2023 na Konferenci evropských protestantských muzeí, kterou tentokrát hostila maďarská Šoproň. Českou verzi naleznete v příloze tohoto čísla Informačního bulletinu.

54. seminář na podzim 2022 – Marty – evangelické ženské dobročinné spolky (P. Dočekal)

V Pardubicích se po padesáté čtvrté konal seminář VERITAS dne 22. října 2022. Otevřeli jsme na něm poprvé téma úlohy žen v dějinách církve, kterému jsme se nakonec v Pardubicích věnovali hned třikrát po sobě, tj. i na jaře a na podzim následujícího roku. S tématem souvisejícím s jeho kvalifikační akademickou prací na Univerzitě Hradec Králové nás seznámil člen VERITAS **Bc. Pavel Dočekal**. Převážně komparativní metodou přiblížil činnost ženských dobročinných spolků před více než 100 lety napříč současným Českem. Přinášíme zkrácený výtah z jeho přednášky:

Dobročinnost v křesťanském prostředí vychází z evangelijních zpráv o Ježíšově činnosti, kdy se vedle kázání a vyučování věnoval velmi často i sociální práci a zdravotnické péči. V dějinách protestantských církví se tímto směrem vydaly celoplošně působící *Česká diakonie* (1903) nebo *Československá evangelická společnost pro dobročinnost křesťanskou* (1874), provozující především sirotčince. Místní dobročinné spolky ale vznikaly rovněž a to na poměrně mnoha místech při evangelických sborech, v jejichž obvodech působily. V charitativní činnosti se mohly mnohem snáze než v jiných oblastech církevního života zapojit i křesťanské ženy. A podle evangelijního příběhu o sestřích Marii, která při Ježíšově návštěvě svému mistrovi naslouchala, zatímco její sestra Marta si spíše dělala starosti s pohoštěním a pohodlím vzácného hosta, si tyto ženami tvořené spolky dávaly s oblibou jméno Marta.

Asi nejznámějším evangelickým ženským dobročinným spolkem byla *Marta* v Čáslavi (spolek byl obnoven a existuje dokonce dodnes). Vznikla roku 1879, založil ji čáslavský evangelický reformovaný farář František Kozák.

DOBROČINNÝ SPOLEK *Marta*

K desátému výročí existence Marty vydal F. Kozák dokonce jakousi návodnou encyklopedii pro pokrokové a emancipované evangelické ženy pod názvem: „Marta. Zlatá kniha pro české dívky a matky“. Spolupráce se sborem byla v čáslavské Martě samozřejmá, biblický program pro setkání žen připravoval farář, ale spolek si ženy spravovaly a řídily samy. Členky se také vzdělávaly v historii křesťanství, kultuře, zeměpise, národních a vlasteneckých tématech. Marta pořádala charitativní hudební večery, dokonce s tombolou, a předvánoční bazary, kde se zpeněžovaly rukodělné výrobky žen. Vydělané prostředky sloužily na podporu sirotků a sirotčinců nebo chudým dětem na oděv a učební pomůcky.

Čáslavskou Martu nejvíce ovlivňovaly její členky Zdeňka Kozáková, manželka evangelického faráře a zároveň první předsedkyně spolku, a také manželka ředitele evangelického učitelského ústavu v Čáslavi Josefa Jerieho. Tři členky Marty stály u založení evangelického sirotčince v Čáslavi v roce 1915, který dostal název *Husův asyl*. Po vzniku Československé republiky se spolku Marta dařilo velmi dobře, vydobyl si kredit v celém okolí a v roce 1933 evidoval dokonce 144 platících členek. V roce 1939 oslavil 50 let své činnosti v Čáslavi.

Vedení spolku Marta měl na starosti podle stanov osmičlenný výbor, v němž působily tyto demokraticky zvolené činovnice: předsedkyně, místopředsedkyně, pokladní, zapisovatelka, opatrovatelka hotových prací a ještě další tři členky výboru. Nejvyšším orgánem byla – stejně jako v jiných spolcích – jednou ročně konaná velká členská schůze.

V roce 1948 byl spolek po komunistickém převratu zrušen, členky ale nadále působily pod hlavičkou československého evangelického sboru v Čáslavi v tzv. křesťanské službě. I nadále pomáhaly starším lidem s nákupy a vařením, s domácími pracemi, navštěvovaly nemocné v nemocnicích.

Za 1. ČSR existoval i sbor ČCE v Košicích – Užhorodu na Slovensku a také tam od roku 1925 působil ženský spolek *Marta*. Do Košic se totiž přistěhovala aktivní členka čáslavské Marty Albína Kynčlová, která k této činnosti přesvědčila své souvěrnice. Košická Marta vyvíjela

obdobnou činnost jako Marta v Čáslavi, spolek i sbor ovšem zanikl už v březnu 1939 v souvislosti s vyhlášením samostatné Slovenské republiky.

Od roku 1897 se věřící evangeličky sdružovaly i ve Vysokém Mýtě. Tam měl ale spolek oficiální název *Evangelický spolek paní a dívek Marie – Marta*. Kromě obvyklé činnosti ženských spolků měla vysokomýtská Marie – Marta podíl i na osamostatnění sboru ČCE (1922), na podpoře činnosti mládežnických spolků a s nimi také v roce 1915 zakoupil bronzovou plaketu k Husovu výročí (kamenný pomník s ní stojí dodnes na křižovatce ulic Javornického a Českých bratří proti sborovému domu ČCE Vysoké Mýto).

Obdoba spolku Marta v Hradci Králové vznikla až v roce 1934 pod jménem *Kruh Sester*. I zde byla první předsedkyní manželka evangelického faráře. Činnost byla dobročinná i vzdělávací, obdobná jako v Čáslavi. V Hradci Králové podobně jako všude jinde pokračovala od 50. let minulého století dobročinná činnost v rámci sborové křesťanské služby, protože samostatné spolky byly zakázány.

V Teplicích působil *Křesťanský spolek žen a dívek Debora*, který se vedle dobročinnosti vyznačoval také velkým důrazem na překládání a vydávání hodnotných knih. Spolky *Marta* v Domažlicích a v Kdyni na Šumavě pomáhaly na pohraničním Chodsku s řešením vysoké nezaměstnanosti: školily lidi v kurzech na domácí výrobu hraček. Také podporovaly darování krve pro nemocnici na transfúze.

Sociální odbor Marta v Moravské Ostravě pořádal několik spolkových večerů ročně (včetně připomínky narozenin prezidenta Masaryka, nebo při úmrtí A. Jiráska), dále Den matek, předvánoční bazar a dětskou nadílku. Spolek si mohl dovolit koupit pianina a loutkového divadla, které dětem hrálo každou sobotu odpoledne. Největší péče ale byla o ošacení potřebných dětí.

Kromě výše zmíněných byly evangelické sestry sdruženy na dalších místech do obdobných spolků (lidově přezdívaných Marty), jako bylo například *Sesterské sdružení v Olomouci*, *Sdružení Marta ve Frýdku a Bašce*, *Kroužek sester Marta v Přerově*, *Sdružení paní a dívek při sboru v Pardubicích*, *Odbor Marta v Českých Budějovicích*, *Sesterské sdružení v Brandýse nad Orlicí*, *Sociální odbor Tabita v Hořicích*, *Kruh paní a dívek evangelického reformovaného klimentského sboru v Praze*, *Kroužek paní sborů Kutnohorského a Libenického*, *Kroužky sester na Žižkově I a II*, *Spolek Marta v Sázavě u Žďáru* nebo *Sociální odbor Marta v Červeném Kostelci*. Vedle nich, zejména ve městech, působily dobročinné ženské spolky římskokatolické a metodistické. V náboženských obcích Církve československé (husitské) šlo častěji o určité sesterské odbory bez právní subjektivity.

Evangelické ženské spolky byly na svou dobu velmi pokrokové. Ženy díky spolkům měly lepší přístup ke vzdělávání a kultuře. Dokud nebyla spolková činnost mimo Národní frontu po komunistickém puči v únoru 1948 zakázána, mohly se ženy v těchto demokraticky řízených spolkách volně angažovat. Zejména v době krizí byly tyto spolky prospěšné celému regionu. Přispívaly také k dobrému chodu sborů a dobrému jménu církve.

55. seminář na jaře 2023 – Ordinance žen v ECAV, CČSH a ČCE (M. Fajmon, H. Tonzarová, P. Melmuk)

Jarní seminář jsme v roce 2023 uspořádali 25. března. Protože na podzim 2023 mělo uplynout 70 let od první ordinance žen v ČCE, rozhodli jsme se problematiku ordinance žen a osobnosti prvních farářek reformačních církví prozkoumat šířeji a v porovnání s denominacemi, jejichž zástupce máme i mezi členy VERITAS.

Nejdelší (ovšem jen o málo delší) tradici ordinování žen jako kazatelek má ze tří vybraných církví Církev československá (později s přívlastkem „husitská, proto zkratka CČSH). Z tohoto důvodu jsme do Pardubic pozvali přednostku odboru ekumeny a vnějších vztahů CČSH Mgr. Hanu Tonzarovou, Th.D., aby nás seznámila s cestou, která předcházela počátku svěcení žen CČSH (1947). Na rozdíl od ČCE i ECAV jsou v CČSH všichni duchovní, proto samozřejmě i ženy, namísto ordinance ke své službě vysvěcováni.

Téma ordinance žen v ČCE (od roku 1953) detailně přiblížil moderátor VERITAS ThDr. Petr Melmuk, Th.D., který samozřejmě využil i autentických vzpomínek jeho na podzim 2022 zesnulé

maminky doc. PhDr. Evy Melmukové, emeritní moderátorky VERITAS. Ta byla sama ordinována vikářkou ČCE v prosinci 1954 po více než roce od počátku ordinací žen jako už třináctá v pořadí.

Evanjelická církev augsburského vyznání na Slovensku (ECAV) se k ordinaci žen odhodlala v podobné době, jako obě již výše zmíněné církve. Také to bylo po druhé světové válce a také na prahu 50. let 20. století. Člen VERITAS Mgr. Martin Fajmon, knihovník z Knihnice Generálního biskupského úradu ECAV, vzpomenuť vůbec první farářku ECAV Darinu Bancíkovou (ordinovanou 1951) s využitím její biografie, kterou o ní sepsala Mgr. Mária Hroboňová.

Ženy s kněžským svěcením v Církvi československé (husitské). Výběr od prvních žen vysvěcených v roce 1947 s náznakem současnosti.

dr. Hana Tonzarová (výťah z promítnuté prezentace)

První žena, která byla v CČSH vysvěcena na kněze v roce 1947 se jmenovala Olga Pešková Kounovská. Ve stejném roce ji následovala Naděžda Brázdilová. V roce 1949 vysvětili i profesorku sociální teologie na Husově československé bohoslovecké fakultě (dnešní HTF UK v Praze) Anežku Ebertovou. Na začátku 50. let následovaly další, o práci duchovních byl mezi ženami v této církvi značný zájem. Byla mezi nimi manželka prof. Kaňáka Alena Kaňáková, Jiřina Kubíková (autorka publikací), Daniela Rajmonová (působila v Curychu ve Švýcarsku), básnířka a textařka Pavla Zachařová nebo původně laická kazatelka Petra Vítková (následně byla i vysvěcena 1959).

*Olga Pešková
Kounovská*

Naděžda Brázdilová

V období 1999–2013 byla první československá duchovní dokonce zvolena biskupkou. Šlo o vůbec první ženu v biskupském úřadě v celé postkomunistické Evropě. Biskupkou v olomoucké diecézi CČSH byla Jana Šilerová. Vedle práce v církvi působila i v Radě České televize nebo v Ústavu pro studium totalitních režimů.

V naší době jsou asi mediálně nejznámějšími ženskými tvářemi CČSH (a také influencerkami) Sandra Silná a Martina Viktorie Kopecká. Sandra Silná nyní působí v Brně, nicméně mezi lety 2008 a 2016 byla generální sekretářkou Ekumenické rady církví v ČR. Martina Viktorie Kopecká je farářkou v Praze, angažuje se v ekumenickém hnutí, je autorkou bestsellerů a proslula i jako stříbrná účastnice 11. řady soutěže televizní soutěže StarDance v roce 2021.

Ordinace žen v ČCE

dr. Petr Melmuk

K ordinaci žen v ČCE vedla poměrně dlouhá cesta. První počátky se týkaly Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké v Praze, zřízené roku 1919. Její první posluchačkou se stala v roce 1922 Růžena Nováková (provdaná Opočenská), působila pak ve sboru ČCE Praha – Vinohrady a stala se tam také diakonkou. V roce 1924 studovalo na fakultě již pět žen. V roce 1925 zakončila studium Růžena Opočenská jako bakalářka bohosloví. Tento titul ale pro ženy oficiálně neexistoval, mohla pouze vypomáhat svému manželovi, faráři v Klášteře nad Dědinou. V roce 1927 vykonala Antonie Páleníková již první bohosloveckou zkoušku a v roce 1928 se Božena Machotková stala učitelkou evangelického náboženství. Ženy nadále přes určité překážky (otázka uplatnění) nepolevily v zájmu o studium.

V letech 1922–1950 tak studovalo na Husově fakultě 43 žen a 30 z nich úspěšně ukončilo fakultu. V roce 1932 žádaly tři bohoslovky synod ČCE o farářskou ordinaci žen, ale žádného oficiálního stanoviska se nedočkaly. V roce 1935 se další synod ČCE zabýval tímto tématem,

dokonce podali někteří i biblicky zdůvodněný rozbor; synodálové se však zalekli nutných změn církevního zřízení a odložili řešení této otázky.

Po 2. světové válce se znovu otevřel prostor pro diskusi o ordinaci žen. V roce 1950 bylo odsouhlaseno, že vše má prostudovat teologický odbor, výsledky jeho práce budou prezentovány až na příštím synodu v roce 1953. A tehdy se konečně o ordinaci žen rozhodlo. Synod se usnesl přiznat ordinaci ženám (79 pro, 1 proti, 1 se zdržel).

Předpokladem pro ordinaci žen je podle teologického rozboru prof. J. B. Součka vnitřní povolání a příslušné vzdělání. Dr. Smolík (pozdější profesor Komenského evangelické bohoslovecké fakulty) k tomu v roce 1954 ještě dodal: *Podkladem pro ordinace je v reformační církvi řádné teologické vzdělání a povolání sborem; zvěstování a vysluhování svátostí je důsledkem ordinace.*

V dalším sledu budou jmenovitě uvedeny první ordinované kazatelky v období 1953–1956. Tento časový úsek je vybrán z důvodu, že 11. synod ČCE v roce 1953 (konečně) schválil ordinaci žen a v důsledku toho mohly být ženy, které už dříve aktivně v církvi působily, do konce roku 1953 oficiálně ordinovány. Synody se tenkrát konaly 1x za 3 roky, to znamená, že až příští synod mohl v roce 1956 uveřejnit první seznam ordinovaných kazatelek. A právě proto symbolicky tuto první etapu „průkopnic“ na poli církevním logicky uzavírá 12. synod z roku 1956. Následuje tedy konkrétní seznam ordinovaných žen, postupuje se dle pořadového čísla v Knize ordinovaných.

Přehled žen – kazatelek v ČCE (od povolení vikářské ordinace na synodu roku 1953 na základě výčtu kazatelek ze synodu z roku 1956):

	vikářkou	ordinace	sbor	narozena	zemřela
SRNKOVÁ Alena (provdaná Šounová)	5.12.1953	13.12.1953	Příbram	1928	2012
SLÁMOVÁ Antonie	12.12.1953	13.12.1953	Poděbrady	1912	2000
PEROUTKOVÁ Eva (provdaná Nechutová)	1.10.1953	13.12.1953	Libštát	1926	2008
JESCHKEOVÁ Jarmila (později provdaná Hartová, rozená Štěpánová)	1.12.1953	13.12.1953	Děčín	1929	2016
KALUSOVÁ Irena (provdaná Popelářová)	15.12.1951	17.1.1954	Brno I	1928	1970
ŠEBESTOVÁ Mirjam (provdaná Doležalová)	17.1.1954	17.1.1954	sen. vik.	1930	2016
PÁLENÍKOVÁ Antonie	1.1.1954	14.2.1954	Praha Nusle	1912	2000
MOLNÁROVÁ Marie (rozená Harantová)	12.2.1954	21.2.1954	Praha St. M.	1927	2018
SOUŠKOVÁ Jaroslava (rozená Špinarová)	1.4.1954	7.3.1954	Libice n. C.	1929	2015
VALACHOVÁ Viera	1.2.1954	7.3.1954	sen. vik.	1927	2017(?)
KUČEROVÁ Eva (rozená Bolzeová)	5.1.1954	14.3.1954	Praha Střeš.	1927	1961

ČECHÁKOVÁ Marcela	15.12.1954	19.12.1954	Nepomuk	1932	2002
ŠAŠECÍ Eva (provdaná Melmuková)	1.12.1954	19.12.1954	Praha Sm.	1932	2022
BALABÁNOVÁ Alena (rozená Chytilová)	17.11.1953	5.6.1955	Praha Vin.	1929	1995
CHLÁDKOVÁ Jarmila (provdaná Kvízová)	1.9.1955	4.12.1955	Jimramov	1929	2018
KOCNOVÁ Marta (rozená Hrejsová)	16.11.1953	5.2.1956	na fakultě	1927	2013
KRUMLOVÁ Alena (provdaná Dvořáková)	1.9.1956	23.9.1956	sen. vik.	1931	2009

Farářská zkouška v letech 1953–1956:

Srnková Alena
30.11.1955

Šašecí Eva
30.5.1956

Páleníková Antonie
7.11.1956

Zmíněné ženy se většinou věnovaly sborové práci. Jen jedna z nich na sboru vlastně jako vikářka nesloužila (Kocnová). Některé z nich měly větší problémy s komunistickým režimem (udělování tzv. státního souhlasu k výkonu duchovenské služby). Nejvíce se nepřízeň státních úřadů týkala Dvořákové-Krumlové a Melmukové-Šašecí. Jen málo z nich si v brzké době splnilo i farářskou zkoušku. Některé z nich byly doživotně vikářkami. Většinou se dožily důchodového věku. Jako nejmladší z nich umírá Eva Kučerová (†34 let) a o něco později Irena Popelářová-Kalusová (†42 let). Některé tvořily „farářskou“ manželskou dvojici: Balabánovi, Doležalovi, Melmukovi, Souškovi. Marie Molnárová-Harantová se provdala za jednoho z našich nejvýznamnějších novodobých církevních historiků Amedea Molnára. Pouze jedna z nich se po letech mohla prezentovat jako uznávaná odbornice na české dějiny na ETF UK: Eva Melmuková-Šašecí. Nejdlejší profesní dráhu farářky měla v době své aktivní činnosti Alena Šounová-Srnková (roz. Štěrbová). Šlo o sbor ČCE v Příbrami (dnes součást FS ČCE Dobříš), kde působila jako farářka více než 30 let. Viera Valachová jako jediná z nich zvolila po roce 1968 cestu emigrace. Žila pak v Kalifornii v USA. Nejstarší v době ordinace byla Antonie Páleníková (42 let), nejmladší Marcela Čecháková a Eva Melmuková-Šašecí (22 let).

Darina Bancíková (1922–1999), prvá farářka ECAV podľa Mgr. Márie Hroboňové upravil Mgr. Martin Fajmon

Darina Bancíková sa narodila do známej evanjelickej a národne uvedomelej rodiny. Jej prastarý otec Pavel Bancík pôsobil v Kokave nad Rimavicou ako evanjelický kantor a učiteľ. Jeho

syn Samuel Cyril Bancík, starý otec Dariny, bol v Kokave váženým evanjelickým farárom. Zaslúžil sa významnou mierou o znovuoobnovenie evanjelického kostola, fary, školy a obce po požiari v roku 1911. Pri požiari zomrela jeho manželka Mária (rodená Bullová). Ich 6 detí sa dožilo dospelosti a úspešne sa uplatnili v živote. Aladár a Oskár Dezider kráčali v otcových šľapajach ako evanjelickí farári.

Najstaršia dcéra Mária priviedla na svet 31. decembra 1922 dcérku Darinu ako nemanželské dieťa. Dievčatko preto nemalo ľahký vstup do života. Darina dala svojej autobiografii, kde rozmýšľa aj o svojom nelegitímnom pôvode, názov *Prebytočný človek! Prebytočný človek?* Dlhú musela bojovať o svoju akceptáciu v rodine, v cirkvi, v prostredí, kde sa pohybovala. Nezlomilo ju to, ale naopak, posilnilo a urobilo vnímavou na akúkoľvek nespravodlivosť, najmä voči ženám. Po smrti starého otca (1925) určitý čas ešte bývala s mamou na fare. Po tom, čo sa jej najmladšia sestra Izabella vydala za Jozefa Riečana, prijala sestru Máriu s krstnou dcérou Darinkou do svojej domácnosti. Stali sa pevnou súčasťou ich rodiny.

Rodina Riečanová sa viackrát sťahovala, a tak Darinka mohla svoje dospievanie prežiť na významných evanjelických miestach a spoznať dôležité osobnosti náboženského i spoločenského života. V rokoch 1927–1936 navštevovala evanjelickú ľudovú školu a tri triedy gymnázia v Turčianskom Svätom Martine. Po presťahovaní sa do Žiliny jej osobný rast formoval evanjelický farár (neskôr aj biskup) Fedor Ruppeltdt, u ktorého bola 11. apríla 1937 konfirmovaná. Štúdium na gymnáziu ukončila v Žiline maturitnou skúškou v roku 1941. Medzitým sa spolu s Riečanovcami presťahovali do Púchova.

Študentka teológie (1941–1945)

Na štúdium teológie upozornil Darinu ujec Riečan. V období smútku za zosnulou milovanou krstnou mamou Izabellou bola pre ňu táto možnosť jasným svetlom v tme. Slovenská evanjelická bohoslovecká fakulta pod vedením dekana Jána Beblavého otvorila svoje brány aj študentkám. Profesorský zbor, mal na študentky rovnaké nároky ako na študentov. Ambícia mladej Dariny vyriešiť záhadu smrti bola trúfalá, ale stať sa profesorkou náboženstva bola reálna možnosť.

O generáciu staršia a prvá absolventka teológie, Margita Kičiňová z Klenovca, sa na štúdium teológie zapísala už v roku 1921. Po jeho úspešnom absolvovaní nemohla ani len učiť náboženstvo na strednej škole. V roku 1933 generálny konvent zamietol pre ňu možnosť ordinácie, ktorá bola vtedy pre vyučovanie náboženstva na stredných školách podmienkou. O rok neskôr jej generálny konvent vyučovanie náboženstva síce umožnil, no Kičiňová bola ku skúške pripustená až v roku 1936. Skúšku nespravila a mala ju opakovať. Jej cesta bola trnitá a skončila v zabudnutí.

Darina bola štvrtou ženou študujúcou na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte. Ako mladá študentka musela a chcela dokázať, že výborné známky dostáva zaslúžene. Popri usilovnom štúdiu sa zapájala aj do vnútromisijnej práce v Evanjelickom cirkevnom zbore a. v. v Bratislave, kde viedla skupinu dorastu. V Bratislave udržiavala úzky kontakt so staršou sesternicou Máriou Bancíkovou, herečkou Slovenského národného divadla. Vďaka tomu mala možnosť častejšie navštevovať divadelné predstavenia. Vojnové roky boli turbulentné, ale Darina ukončila v roku 1945 svoje teologické štúdium s výborným prospechom.

Čas čakania (1945–1951)

Teologické vzdelanie si Darina Bancíková doplnila katechétskou skúškou (1945) a skúškou spôsobilosti stredoškolských profesorov náboženstva (1947), ktorá už nebola podmienená ordináciou. Jej prvým pôsobiskom sa stala Banská Bystrica, kde vyučovala na gymnáziu a meštianskej škole.

Od januára 1946 začala pracovať ako lektorka a korektorka v cirkevnom vydavateľstve Tranoscus v Liptovskom Mikuláši pod vedením seniora Ľudovíta Šenšela. V úzkom kontakte bola s liptovskomikulášskymi evanjelickými duchovnými s generálnym biskupom Vladimírom Pavlom Čobrdom, Jozefom Jurášom, tajomníkom SEM a dištriktuálnym farárom VD, s Vladimírom Kunom, správcom evanjelického sirotinca a s profesorom Ľudovítom Neckárom. Popri svojej práci v Tranosciu učila náboženstvo na gymnáziu, v učiteľskom ústave a na obchodnej škole. Ubytovaná bola v Diakonickom domove v Betánii.

V roku 1948 došlo k turbulentným spoločensko-politickým zmenám. Nástup komunizmu sa vo veľkej miere dotkol aj života v cirkvi a práce vo vydavateľstve Transcius. Keď učiteľom zakázali vyučovať náboženstvo, pribudlo Darine aj vyučovanie na fíliách liptovskomikuláškého cirkevného zboru v Ploštíne, Ilanove, Okoličnom a v Demänovej. V tom čase veľa prednášala, najmä o biblických ženských postavách, v Cirkevných listoch uverejnila prácu Účasť ženy v cirkvi. Prelomovou sa stala jej prednáška na Všeobecnej pastorálnej konferencii v Komárne (1950) na tému ordinácie žien.

Ordinácia (1951)

V roku 1951 generálny konvent v Martine schválil Štatút o ordinácii žien. Časť cirkvi, najmä tá, ktorá bola podporovaná komunistami, programovo vítala emancipačné snahy žien v cirkvi. Ján Chabada ešte pred svojou inštaláciou za generálneho biskupa ponúkol Darine možnosť ordinácie po jeho zvolení, a to s veľkou publicitou. Darina to odmietla.

Darina Bancíková bola rada, že s jej ordináciou súhlasil generálny biskup Vladimír Pavel Čobrda. Neradil sa k „pokrokovým farárom“, práve naopak, štátne úrady ho považovali za „reakcionára“. Po dvadsiatich rokoch diskusií v rámci Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku o mieste žien v cirkvi uvážil, že dospel čas na ordináciu žien. K tomuto kroku sa odhodlal aj preto, lebo mal plnú dôveru v schopnosti Dariny Bancíkovej, že toto poverenie unesie.

Rozhodol sa ju ordinovať aj napriek veľkému odporu tých farárov, ktorí v ordinácii žien videli len ústretový krok voči novému režimu, alebo s ordináciou žien z princípu nesúhlasili.

Prelomová ordinácia vedená biskupom Vladimírom Pavlom Čobrdom sa uskutočnila 15. júla 1951 v Tisovci. V tom istom čase pod vedením biskupa Fedora Ruppeldta sa vo Veľkom kostole v Bratislave konala ordinácia novokňazov, ktorí odmietli byť ordinovaní spolu so ženou. Jeden z nich, Ján Lacko, po rokoch uviedol, že vtedy mysleli, že konajú správne, ale čas ho presvedčil o opaku.

Prvé roky farárskeho pôsobenia (1951–1962)

Po svojej ordinácii Darina naďalej pôsobila v Liptovskom Mikuláši, teraz už ako kapláňka, pod ešte prísnejším drobnohľadom evanjelickej verejnosti. Dobré mienené rady sa hrnuli z každej strany. Posudzovalo sa oblečenie, účes, vystupovanie, spev. Darina na sebe pracovala a v ničom nechcela dať zámienku k pohoršeniu. Musela znášať útoky, v ktorých ženu nazývali „znesvätením oltára“. Tu zažila aj prvé politické tlaky zo strany nastupujúceho komunistického režimu.

V roku 1954 bola Darina menovaná za kapláňku do Starej Turej, do cirkevného zboru so silnou tradíciou diakonickej aj vnútromisijnej práce sestier Royových a spolku Modrý kríž. Pôsobila tu pod vedením farára Miloslava Bibzu. Novým miestom kaplánskeho pôsobenia sa v rokoch 1956–1958 stal Lučenec, v ktorom zažila láskavé prijatie. V dvojrečovom cirkevnom zbore sa musela v krátkom čase oboznámiť s maďarským jazykom. Za výdatnej pomoci seniora Ľudovíta Hrdličku a jeho rodiny zvládla už po 5 mesiacoch odslužiť Služby Božie v maďarčine.

V novembri 1958 bola menovaná za farárku do Dolných Salíb. Bol to prvý zbor, ktorý viedla samostatne žena. Veľký cirkevný zbor s 5 fíliami mal z väčšej časti veriacich maďarskej národnosti. Menovanie nebolo dobrodením, skôr skúškou ohňom. Počítalo sa s tým, že „Bancíková to tu dlho nevydrží psychicky, ani fyzicky“. Tak bude otázka žien v cirkvi definitívne vyriešená. Menovanie na Drienovo pri Krupine prišlo v auguste 1959. Aj tu bola samostatnou námestnou farárkou. Tešila sa blízkej spolupráci s Ottom Víznerom, farárom v Dačovom Lome, intenzívne si dopisovala s emeritnými biskupmi Ruppeldtom a Čobrdom, ale i s farárom Jurajom Struhárikom. Podieľali sa spolu na korekciách Víznerovho prekladu Knihy svornosti.

Ťažké časy (1962–1968)

V šesťdesiatych rokoch 20. storočia prebiehala v Československu nová vlna prenasledovania a zatýkania farárov. V roku 1962 toto prenasledovanie neobišlo ani Darinu Bancíkovú. Po zaistení Štátnou bezpečnosťou 13. februára 1962 v Drienove bola vypočúvaná

v rámci skupiny „Čobrda a spol“, spolu s emeritnými biskupmi Čobrdom a Ruppeldtom a evanjelickými farármi Ľudovítom Vajdičkom, Ottom Víznerom a Jurajom Struhárikom. Vykonštruovaná zločinecká skupina bola obvinená z rozvracania republiky a protištátnej činnosti. Dôvodom pre uväznenie bola spolupráca na preklade Symbolických kníh, vzájomná korešpondencia, práca na prípravkách pre nedeľnú besiedku. Darine Bancíkovej priťažila aj korešpondencia so zahraničím kvôli ordinácii žien.

Vo vyšetrovacej väzbe v Banskej Bystrici bola Darina Bancíková 25 týždňov. Krajským súdom v Banskej Bystrici, ktorého pojednávanie sa konalo 16.–18. júla 1962, bola odsúdená na 14 mesiacov väzenia a 5 rokov zákazu činnosti. Následne ju eskortovali do Prahy, kde vo väznici na Pankráci strávila dva týždne. Po odvolaní sa bola na žiadosť advokátov 21. augusta 1962 z Pankráca prepustená. Najvyšší súd ju nakoniec odsúdil na rok väzenia a päť rokov zákazu činnosti. Do výkonu trestu nastúpila v Banskej Bystrici 4. februára 1963, odkiaľ bola ešte ten istý mesiac preložená do väznice v Pardubiciach. Väznená tu bola do 26. júla 1963.

Pobyt vo väzení, za ktorý si musela zaplatiť 3 800 korún, výrazne podlomil jej zdravie. Po návrate do bežného života si nemohla nájsť dlhšiu dobu zamestnania. Až na 32 miestach ju odmietli zamestnať. Nakoniec, po zákroku Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska, na ktorý sa obrátila, dostala miesto vo Zvolene v Štátnej poisťovni ako referentka. Žiadosť o skrátenie päťročného zákazu činnosti duchovnej služby jej bola dvakrát zamietnutá.

V službe cirkvi až do konca (1968–1999)

Počas vyšetrovania, väzenia a zákazu duchovnej činnosti Darine Bancíkovej morálne i finančne pomáhalo bratstvo Novohradského seniorátu na čele so seniorom Ľudovítom Hrdličkom. Senior Hrdlička po uplynutí trestu vyžiadal pre Darinu štátny súhlas na duchovnú činnosť v cirkevnom zbore Veľký Lom v Novohrade a zobral ju tak povediac pod svoje ochranné krídla. Nastúpila sem 1. októbra 1968 a 28. októbra 1973 bola inštalovaná za „zborovú farárku“. Aj v tom má Darina Bancíková ako žena – farárka svoje prvenstvo.

Vo Veľkom Lome sa plne zžila so svojimi cirkevníkmi, pre ktorých bola morálnou aj duchovnou autoritou. Nebolo zvláštnosťou, že funkcie kurátora, presbytera či dozorcú cirkevného zboru na Veľkom Lome zastávali ženy. Darina sa nebála vložiť svoju dôveru do schopných a obetavých sestier. V zbore, ktorý postupne strácal svoju mladšiu generáciu sťahovaním sa do väčších miest, vytrvalo slúžila až do roku 1996. S podlomeným zdravím, ale za pomoci dobrých cirkevníkov, zvládla aj posledné roky služby pred odchodom na dôchodok.

Po odchode do dôchodku žila Darina Bancíková v Lučenci. Svoje posledné obdobie života prežila pripútaná na lôžko v Stredisku evanjelickej diakonie v Horných Salibách. Zomrela 30. júla 1999. Urna s jej telesnými pozostatkami bola uložená do hrobu jej starého otca Samuela Bancíka v Kokave nad Rimavicou.

29. Konferencie evropských protestantských múzeí 2023 Šoproň, Maďarsko

Od počiatku setkávania protestantských múzeí na evropském púdroysu se v roce 2023 konala každoroční konference teprve podruhé na území Maďarska. Poprvé to bylo v roce 1999 v centru reformovaných evangelíků v Debrecenu. Šoproň u hranic s Rakouskem je naopak místo, kde má vedle hlavního města v Maďarsku díky blízkosti do Rakouska dlouhou tradici luterská evangelická církev.

Šoproň založili už v období antiky Římané jako město Scarbantia. Leží totiž jižně od Dunaje a také jižně od hranice známé jako limes romanus. Většinově německé město mělo být podle Trianonské smlouvy v roce 1919 přičleněno k Rakouské republice s celou oblastí Burgenland, jejíž bylo hlavním městem. V roce 1921 ale plebiscit vyjádřil vůli většiny obyvatel města a okolí, aby bylo z nynější rakouské spolkové země Burgenland vyčleněno a zůstalo v Maďarsku. To nastalo od roku 1922. Přesto i v dnešní době cestuje mnoho obyvatel ze Šoproně denně za prací do ekonomicky silnějšího Rakouska, aby se na noc, popř. na víkend vrátilo do Maďarska.

Právě zde se v Evangelickém muzeu konala v termínu 27. až 30. dubna 2023 mezinárodní konference zástupců protestantských muzeí. Z Česka se na ni společně vypravili zástupci VERITAS a Spolku přátel Muzea české reformace ve Velké Lhotě u Dačic (přičemž čtyři z celkem pěti jsou ovšem členy obou organizací zároveň). Na jeden den přicestovala do Šoproně i filoložka a překladatelka Monika Žárská. Zprávu o Šoproni i své účasti na konferenci sepsala Ž. Vobrová pro Zpravodaj smíchovského sboru v Praze, jehož je členkou. Článek zde přetiskujeme.

S protestantskými muzei do dávnější i bližší minulosti

Žofie Vobrová (členka výboru VERITAS)

Začnu od té bližší. Mnozí jste zažili ještě rok 1989 i den, kdy byla prolomena železná opona. Na maďarské straně maďarsko-rakouské hranice nedaleko města Šoproně se 19. srpna toho roku konala povolená, pokojná demonstrace, při ní byla na tři hodiny otevřena hranice do Rakouska. Toho využilo několik set občanů NDR k emigraci na Západ. Akce je známá jako Panevropský piknik; následovala další překročení hranice a nakonec i pád berlínské zdi. Na volně přístupném hraničním přechodu je instalován malý pomník.

To místo se stává i turistickým cílem, já sama jsem použila jiný hraniční přechod. Mou destinací byla právě ona protestantská muzea, jedno ve městě Šoproni, druhé v Pápě. Patří dvěma živým protestantským sborům, luterskému a reformovanému. Také původně artikulární, dřevěný chrám v Nemeskéru z roku 1681 nadále slouží k bohoslužbám a sám o sobě je i živým muzeem a svědkem minulosti.

Při svých dávných návštěvách Maďarska jsme zažili to, že v této zemi je možné se domluvit pouze maďarsky. V Šoproni jsme se ale překvapivě setkali s dvoujazyčnými štíty a maďarsko-německým označením ulic. V kostele byly zpěvníky v němčině, nedělní kázání bylo také v němčině (k němu krátké, a to kvůli nám, ve francouzštině). Na začátku minulého století žilo ve městě ještě 51 procent německy mluvících obyvatel. To vysvětluje i zeměpisná poloha okresu: leží při rakouské hranici. Dávné obchodní a kulturní styky s Německem už v minulých staletích napomohly k tomu, že se tenkrát do Uher dostaly i „nové myšlenky“ německé reformace. Ty první tam donesl už v roce 1520 františkánský mnich Kryštof. Evangelický luterský sbor byl založen v roce 1565. V Šoproni bylo zřízeno i evangelické lyceum. Protireformace v Maďarsku zaznamenává podobné milníky jako u nás: 1620, 1624, 1648. Westfálský mír potvrdil pravidlo „koho vládá, toho náboženství“, v případě Habsburků katolické. Řada povstání i nutné ústupky (s ohledem na východní nestabilní hranici) docílily zmírnění stavu a určitou náboženskou toleranci. Z rozhodnutí zemského sněmu konaného 1681 právě v Šoproni byly do zákona zařazeny dva články (artikuly), povolující stavby dřevěných protestantských chrámů po dvou v župě, po jednom v okresním městě. Toleranční patent Josefa II. o sto let později umožnil stavět i další, a to z jakéhokoli materiálu.

Tehdy také v Šoproni zbořili již nepostačující dřevěnou stavbu a zbudovali kamenný kostel, jinak podle všech tolerančních předpisů. Věž mohla být přistavěna až po 80 letech. Sbor si postavil i prostorný sborový dům, kde byla škola a nyní i farní muzeum. To je umístěno v přízemí a obsahuje výstavní síň, knihovnu, sbírku starých tisků, obrazů, liturgických předmětů a pomůcek. Na dvojazyčných informačních panelech bylo možno získat i základní informaci o sboru i církvi.

Luteráni se v Uhrách vyskytovali při hranici s Rakouskem, dále na severu (Horní Uhry/Slovensko) a na východě země (Transylvánie – Sedmihradsko, dnes v Rumunsku).

Převážná část maďarských protestantů však byla a je helvetského vyznání, čili reformovaní. Za nimi jsme zajeli do jiného okresu – do města Pápy (se zastávkou v dřevěném artikulárním kostele v Nemeskéru). Pápa je kultivované město, pyšníci se nedávno opraveným zámek Esterházyů, a z panoramatu města vysoce čnicím, dvouvěžním reformovaným kostelem z 30. let 20. století, na prostorném náměstí nás pak zaujal i hlavní katolický kostel s příjemným vzdušným interiérem. Reformovaný kostel jsme si prohlédli zvenku, plánovaná návštěva zámku se nekonala, ale byli jsme pozváni do kavárny s názvem Panonia Reformata. Teprve za uličním traktem domu se skrývalo muzeum se stejným názvem. Bylo umístěno v budově původně toleranční modlitebny z roku 1782, přestavěné na základě nových předpisů z dřívější dřevěné na prostornou, kamennou, ale stále přístupnou jen přes dvůr. V přízemí je zachovaný původní bohoslužebný prostor, na

emporách po třech stranách je umístěno muzeum připomínající historii a život původního sboru (pamětní listy ke confirmaci, křtu), pokrývky stolu Páně, bohoslužebné předměty ale i segmenty z původního dřevěného kostela. V prvním patře spojovací stavby jsou sbírky kalichů, konvic na víno, konviček na vodu (pro křest), keramické nádoby i textilie z chrámové výbavy shromážděné z širšího okolí.

Kamenná toleranční modlitebna sloužila reformovanému sboru 150 let. K jakému účelu slouží dnes? V informačním letáčku (v němčině!) čteme, že kostel a přilehlé prostory se pronajímají na svatby, křty, fotografování i koncerty či recepce. Je zde i možnost pedagogického využití.

Ztvárnění interiéru odpovídá uspořádání pro helvetské vyznání, centrální místo má kazatelna. Je na čelní stěně chrámu. Na stole Páně byla otevřená bible – tak to i dnes vidíme ve Francii v protestantských kostelích. Ale zde to byl exponát! Vedle něj (trojjazyčně) text: Přístup blíže a zalistuj. Toto je faksimile prvního kompletního vydání Bible v maďarštině z roku 1590. Toto uspořádání známe i u nás nejen z interiérů zachovaných původních tolerančních modliteben. Většina tehdejších sborů v Čechách a na Moravě přistoupila na helvetské vyznání a mladí kazatelé z Uher přinesli i stavební předlohy. Některé vzory původně převzaté už z hugenotských staveb ve Francii z doby před revokací 1685 se promítly i do modliteben augsburského vyznání v Uhrách a pak i u nás. Při vstupu do expozice muzea v Pápě musíme překročit na podlaze napsaný delší text v maďarštině. Na jeho konci je odkaz/link k jeho rozluštění: Jeremiáš 6,16. Najděte a čtěte.

29. evropské setkání protestantských muzeí se konalo na přelomu dubna a května letošního roku v maďarské Šoproni. Na organizaci se podílely luterská i reformovaná církev, hostitelem bylo Evangelické farní muzeum.

Zdroj: [VOBROVÁ, Žofie. S protestantskými muzei do dávnější i bližší minulosti. Alfa a Omega. Zpravodaj Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Praze 5 - Smíchově\] č. 106, červen 2023, s. 9–11.](#)

Další informace pro členy VERITAS

Změna minimální výše členských příspěvků od 1/1/2024

Valná hromada v květnu 2023 rozhodla dle článku 5.22 stanov VERITAS o určení nové minimální výše členských příspěvků VERITAS na 500 Kč (nebo 20 EUR) ročně pro členy výdělečně činné. Nevýdělečně činní, studenti, penzisté nebo nezaměstnaní mají tuto částku sniženou na polovinu, tzn. na 250 Kč (nebo 10 EUR) ročně. Minimální výše příspěvků se od roku 2014 vůbec neměnila, přestože inflace a zdražování těch 10 let probíhaly neustále. Věříme, že skokové meziroční zvýšení nebude pro nikoho znamenat významnější těžkosti. Není žádný problém si příspěvky rozložit do více splátek v průběhu roku. Ani vynechání jejich zaplacení alespoň v minimální výši v jednom nebo dokonce dvou po sobě jdoucích letech vůbec není důvodem pro ukončování členství.

Velká část z členů příspěvky naštěstí platí pravidelně, někteří dokonce i dopředu rovnou i na roky následující, někteří v násobně vyšší výši, než je ta minimální stanovená. Za to jsme opravdu vděční, bez finančních prostředků v pokladně a na účtu totiž nelze provozovat ani tak malý zapsaný spolek, jako je historická společnost VERITAS. Díky všem za pochopení.

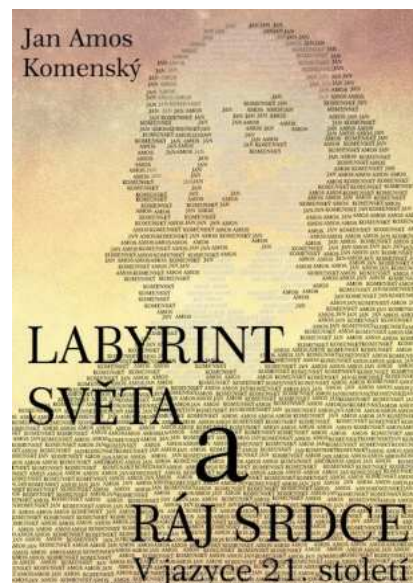
Publikace a malé tisky

- KOMENSKÝ, Jan Ámos: *Labyrint světa a ráj srdce – V jazyce 21. století*. Žandov: Poutníkova četba, 2010, 163 s. ISBN 978-80-904371-3-5.

V roce 2023 uběhlo 400 let od sepsání *Labyrintu ráje a srdce* „učitelem národů“ Janem Ámosem Komenským. Právě roku 1623 dokončil Komenský její původní rukopis (který později ještě revidoval a rozšiřoval). Jde o patrně nejznámější Komenského spis, jeho hodnota spočívá také ve vysoké lingvistické úrovni.

Připomínáme, že originální text *Labyrintu* je pro všechny zájemce v češtině i angličtině v plném znění k dispozici na zvláštní webové stránce www.labyrint.cz.

Pokud se dnešní generace chtějí seznámit s obsahem díla a nechtějí se nechat rozptylovat barokní češtinou, která má sice svou krásu, ale po čtyřech stoletích nemůže, než obsahovat z dnešního pohledu různé archaismy, knižní výrazy, složité větné vazby např. s přechodníky apod., mohou ke čtení zvolit *Labyrint* v moderním překladu do jazyka 21. století. V roce 2010 jej vydalo nakladatelství Poutníkova cesta a distribuuje ho křesťanské vydavatelství Didasko na svém eshopu (<https://didasko.cz/obchod/labyrint-sveta-a-raj-srdce-v-jazyce-21-stoleti/>). Jde o vázanou knihu v tvrdých deskách.

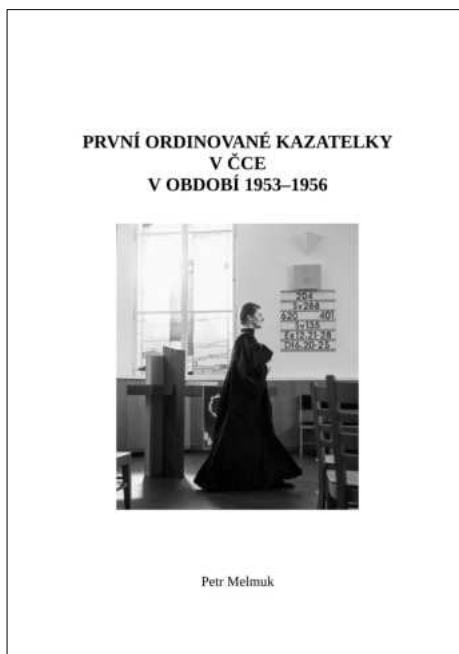
Autorem předmluvy tohoto moderního vydání je Mgr. Robert Hart, kazatel a historik. Doslov napsal PhDr. František Hýbl, emeritní ředitel Muzea Komenského v Přerově, komeniolog, pedagog a dějepisec. Publikace vyšla i jako audiokniha na CD (ve formátu mp3). Načetl ji brněnský herec Vladimír Hauser, doprovod na loutnu nahrál Tomáš Najbrt. Vřele doporučujeme.

- MELMUK, Petr: *První ordinované kazatelky v ČCE v období 1953–1956*. Lysá nad Labem: VERITAS, 2023, 32 s.

Na 32 stránkách popisuje autor úvodní tříleté období (synody ČCE totiž tehdy zasedaly jen jedenkrát za tři roky), kdy bylo povoleno, aby se vedle mužských kandidátů směly k službě slova a svátostí jako vikářky a farářky ordinovat v nynější největší české protestantské církvi také ženy. Součástí je i stručné uvedení do tématu od roku 1919, kdy se touto problematikou církev začala poprvé zabírat.

Každá ordinovaná kazatelka má v brožuře stránku s fotografií, seznamem míst svého působení a odstavcem nebo dvěma o jejím životě. Brožura pokračuje soupisy vikářek ze schematismu církve v Evangelických kalendářích pro roky 1955 a 1956. V příloze jsou pak už jen jmenovitě zmíněny i další ženy, ordinované v církvi do roku 1973 (včetně ordinovaných presbyteerek), a v závěru připojil autor statistické porovnání podílu ordinovaných žen v církvi a na ETF UK v současnosti.

Černobíle vytištěná brožura formátu A5 (s pevnější obálkou) je k objednání na emailové adrese VERITAS, ke koupi na akcích pořádaných VERITAS, v Památníku české reformace ve Velké Lhotě u Dačic a v Síni Evy Melmukové v Telči za 40 Kč (+ poštovné a balné v případě objednání na dálku). Kromě toho je níže ke stažení také v digitální podobě na webových stránkách VERITAS (<https://veritas.evangnet.cz/download/ordinovane-zeny.pdf>).

- MELMUKOVÁ-ŠAŠECÍ, Eva: *Putování staletími v Telči*. Lysá nad Labem: 2. vyd. VERITAS, 2023, 35 s. (Reprint 1. vyd. Muzejním spolkem v Telči v roce 1999.)

Pro Sň Evy Melmukové, která se nachází v přízemí sborového domu ČCE „Beneše Optáta z Telče“ na náměstí Zachariáše z Hradce č. 21 v Telči, připravila VERITAS se souhlasem Muzejního spolku v Telči reprint jím vydané brožury z pera v roce 2022 zesnulé emeritní moderátorky VERITAS doc. E. Melmukové. Jde o kresbami Václava Ondráčka provázené vycházky po minulosti jednotlivých částí města Telče. Telč je pro svou zachovalost městského sídla šlechty, obklopeného a chráněného třemi rybníky, ojedinělou ukázkou renesančního stavitelství. Proto je centrum chráněno jako městská památková rezervace, notabene od roku 1992 požívá i mezinárodní ochrany, když bylo zařazeno do seznamu světového kulturního dědictví, který spravuje organizace UNESCO.

Brožura původně vznikla jako audiozáznam série přednášek na magnetofonovém pásku, které autorka proslovila na setkání Klubu důchodců v Telči. První procházka postihuje vnitřní město, druhá čtvrť Podolí, třetí přivádí čtenáře na Staré Město a poslední seznamuje s částí Štěpnice. Kromě toho je v ní i originální úvodní a závěrečné slovo určené čtenářům.

Brožura byla po 24 letech beznadějně rozebrána a nebylo možné ji získat. Proto VERITAS oslovila Muzejní spolek v Telči a získala jeho souhlas s vydáním reprintu 1. vydání. Ten nabízíme všem zájemcům o dějiny malebného města na jihu Vysočiny k objednání a zaslání. Jde o černobílou brožuru formátu A5 a pevnější obálkou. Stojí 40 Kč (+ poštovné a balné).

- VOBROVÁ, Žofie: *Moravské Křižánky – výlet v čase do roku 1782*. Telč: VERITAS, 2022, 12 s.

Členka výboru VERITAS a hlavní koordinátorka Edice tolerančních přihlášek Žofie Vobrová připravila ve formě malého tisku VERITAS (rozmnoženiny) historickou mikrosundu do začátku toleranční doby ve vsi Moravské Křižánky, ležící na pomezí Čech a Moravy. Ilustrovala tak průběh a úřední záznam z tzv. slavnostních přihlášek k nově tolerované evangelické víře u 20 rodin z Moravských Křižánek. I z tohoto vzorku je zřejmé, že přihlašovaní (podobně jako úřední komise, která měla způsob kladení otázek také dopředu předepsaný) dopředu probírali taktiku správných odpovědí na otázky komise, domluvili se, co odpovídat, aby se např. vyhnuli přiznání, že svou víru mají už z doby před tolerančním patentem, kdy byla ještě ilegální a hlásit se k ní bylo trestné stejně jako se trestalo vlastnictví zakázaných knih.

Zcela evidentní je jednotnost i v rozhodnutí hlásit se výslovně k helvetské konfesi, což znamená, že souhlasili s tím, aby se pro tolerované křesťany právě reformovaná církev stala střešovou organizací. Přitom typicky zmiňují, že jde sice o helvetskou, ale zároveň i „staročeskou“ evangelickou (beránkovu) víru. To je zřetelný důkaz

Moravské Křižánky

výlet v čase do roku 1782

VERITAS, z. s., 2022

návaznosti na českou reformaci, zatímco helvetské vyznání je samozřejmě existenční nezbytnost, pokud se na ně má josefínská tolerance vůbec vztahovat. Jejich charakteristika vlastní víry a teologická ukotvenost v křesťanské dogmatice i v rozdílech křesťanských konfesí je obdivuhodná a dokázala by zahanbit lečjakého vlažně věřícího protestanta žijícího v naší současnosti.

Ukázka pochází z připravované Edice tolerančních přihlášek pro kraj Brno v zemi Morava. Historickým správním celkem pro Moravské Křižánky bylo panství Nové Město na Moravě; použité prameny se nachází v Moravském zemském archivu v Brně.

VERITAS nabízí malý tisk k objednání za cenu 15 Kč (+ poštovné a balné).

Veřejná sbírka na elektrické zvonění na horním kostele ve Velké Lhotě

Spolek přátel Muzea české reformace ve Velké Lhotě u Dačic vyhlásil v roce 2024 veřejnou sbírku na zřízení mechanismu elektrického zvonění na tzv. horním kostele ve Velké Lhotě, který je Památkou české reformace a je v něm muzeum.

Dosud se na jediný dochovaný zvon z věží obou evangelických kostelů musí zvonit ručně, zvoník musí před zvoněním vystoupat do věže a naučeným způsobem musí rozhoupat lano, na němž je zvon upevněn. Zvonívá se především o pohřbech, často po celou dobu, než smuteční průvod z jednoho z kostelů dojde až na hřbitov na okraji obce. To je dlouhá doba, za kterou se zvoník vydá z velké části svých sil.

Kdyby se zvon opatřil zařízením, které by zvon rozeznělo díky elektrickému pohonu ovládanému tlačítkem, zvonit by mohl úplně každý – i ten, kdo nemá dost sil, nebo nezvládne vystoupit k lanu do věže. A v případě propojení elektrického zvonění s nedávno opravovaným hodinovým strojem, by mohl zvon alespoň o svátcích a nedělích zvonit svým srdcem (zatím se totiž uplynulé hodiny udávají jen údery paličkou, která rozeznívá zvon, ale ten se nehoupá a srdce zvonu se na odbíjení nepodílí – což samozřejmě nezní stejně a je to dost výrazný rozdíl).

Příspěvky na pořízení mechanismu elektrického zvonění lze odevzdat v hotovosti v obecní knihovně ve Velké Lhotě nebo v horním kostele do pokladničky, pokud je právě otevřeno. Sběrací listiny jsou k dispozici také na Obecním úřadě Volfířov, pod nějž Velká Lhota spadá. Darovací smlouvu lze vystavit nejen na Obec Volfířov, ale rovněž na neziskovou organizaci Spolek přátel Muzea české reformace (předsedkyně Lenka Brychtová, tel. 728 229 046). Takovou podporu lze pak odečíst z daní (snížit si při ročním vyúčtování daně z příjmu daňový základ). Další možností je přispět poukazáním daru Spolku v libovolné výši na jeho číslo účtu v Bance CREDITAS, a. s. 103997341/2250 (popř. IBAN CZ43 2250 0000 0001 0399 7341).

Sbírka probíhá až do 31/10/2024.

QR Platba

Pro zjednodušení platby členských příspěvků lze použít tento QR kód. Prosím, doplňte před odesláním poukazovanou částku, svůj osobní variabilní symbol (neměnil se) a do poznámky rok za nějž příspěvky posíláte a vaše příjmení. Minimální výše příspěvků i číslo účtu je níže v tiráži.

Vydala pro informaci svých členů:

VERITAS – historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, z. s.

Kpt. Jaroše 1109/26

289 22 LYSÁ NAD LABEM

☎ (+420) 607 645 333

Email: veritas@evangnet.cz

Internet: <http://veritas.evangnet.cz>

bankovní spojení: 2800136001/2010

Členské příspěvky (roční minimální výše):

výdělečně činní 500 Kč/nevýdělečně činní, důchodci, studenti 250 Kč

Prodejní cena časopisu pro nečleny: 25 Kč

Tištěná verze Inf. bulletinu: ISSN 1802-1182

On-line verze Inf. bulletinu na Internetu: ISSN 1802-1190

© **VERITAS 2024**

ISSN 1802-1182

9 771802 118002 >

Spolek přátel Růžového paloučku (Újezdec u Litomyšle)

<https://www.ruzovypaloucek.cz/>

Miloš Krejčí, předseda (ruzovypaloucek@gmail.com)

- ✓ symbol českého exulantství pro svobodu víry a přesvědčení s památkou českým bratřím
- ✓ Růžový palouček – kulturní památka ČR, otevřený přírodní park s naučnou stezkou a původními stepními růžemi *Rosa gallica* dle pověsti ze slz exulantů loučících se s domovem
- ✓ každý rok první červencovou neděli od 14 hodin veřejná Slavnost na Růžovém paloučku

Společnost pro uchování a rozvíjení dějinného odkazu
Jednoty bratrské

Spolek pro uchování a rozvíjení dějinného odkazu
Jednoty bratrské, z. s. (Železný Brod)

<http://spolecnost.jednotabratska.cz/>

Jana Uhlířová (jana.uhlirova@pedf.cuni.cz)

- ✓ spolek připomíná historii České misijní provincie Jednoty bratrské a různá výročí
- ✓ členové jsou věřící z Ochránovského seniorátu Českobratrské církve evangelické
- ✓ připravují k vydání *Encyklopedii Comeniana*

PRAŽSKÁ DIECÉZE
Církev československé husitské

Literárně-historický odbor Pražské diecéze CČSH

<https://www.ccs Praha.cz/>

Jana Koblrová, vedoucí (jana.koblrova1@seznam.cz)

VERITAS, historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, z. s. (Lysá nad Labem/Telč)

<https://veritas.evangelnet.cz>

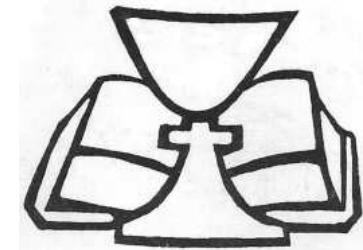
Petr Melmuk, moderátor (melmuk@volny.cz)

- ✓ studium dějin církví české reformace
- ✓ přednášky, publikace
- ✓ Edice tolerančních přihlášek (historické prameny k členské základně tolerančních církví po roce 1781)
- ✓ dokumentace tolerančních modliteben
- ✓ odborná historická knihovna v Telči
- ✓ Naučná stezka valdenské a české reformace kolem Velké Lhoty u Dačic
- ✓ posudky učebnic z pohledu duchovní problematiky

Informační skládačku sestavila:

Historická společnost VERITAS

© VERITAS 2023

Konference muzeí a historických spolků české reformace v České republice

- ✓ založena na jaře roku 2022
- ✓ po roce od založení má už 10 členů a dále se rozšiřuje
- ✓ členové jsou zapsané spolky, muzea nebo památníky připomínající českou reformaci
- ✓ některé z nich jsou lokální/regionální, jiné zaměřené na určitou konkrétní problematiku (např. konfesijní exil, kmenologii apod.)
- ✓ 2 online videokonferenční setkání každý rok (jaro a podzim)
- ✓ vzájemné předávání novinek, pozvánek a dalších informací
- ✓ informační platforma pro bilaterální či multilaterální spolupráci na konkrétním tématu, výročí, popř. v určitém geografickém regionu
- ✓ prostřednictvím dvou členů propojena s každoroční *Konferencí evropských protestantských muzeí*
- ✓ noví zájemci se mohou do konference přihlásit na veritas@evangelnet.cz

Historická společnost HEREDITAS, z. s., spolek pro aktualizaci dědictví slezského protestantismu (Český Těšín) <https://hereditas-zs.cz/>

Adam Ciešlar, předseda (adas.cieslar@gmail.com)

- ✓ dějiny slezského protestantismu
- ✓ konference, výstavy, přednášky, exkurze, zájezdy
- ✓ [Muzeum protestantismu na Těšínském Slezsku](#)

MORAVIAN, historicko-vlastivědná společnost, z. s. (Suchdol nad Odrou) <https://moravian.cz>

Daniel Říčan, předseda (daniel.rican@seznam.cz)

- ✓ připomínají členy Jednoty bratrské, kteří odešli v 17. století do exilu ze severní Moravy (Suchdol, Fulnek) pro svou víru
- ✓ (misijní) dílo Moravanů v celém světě
- ✓ Muzeum Moravských bratří v Suchdole
- ✓ Park Moravských bratří v Suchdole
- ✓ mezinárodní konference

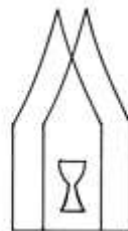

EXULANT, zapsaný spolek (Praha)

<https://exulant.evangelnet.cz>

Jan Bistranin, předseda (exulant@evangelnet.cz)

- ✓ sdružuje především potomky exulantů pro víru z doby pobělohorské
- ✓ organizuje setkávání a konference potomků exulantů
- ✓ připravuje zájezdy do zahraničí po stopách exulantů
- ✓ vydává odborné publikace s exulantskou tematikou

Spolek přátel Muzea české reformace ve Velké Lhotě u Dačic, z. s. <http://velka-lhota.dacicko.cz/spolek/index.html>

Lenka Brychtová, předsedkyně

(lenka.brychtova@email.cz)

- ✓ provoz a rozvoj Muzea české reformace ve Velké Lhotě u Dačic – v Evangelickém tolerančním areálu (jih Kraje Vysočina, pomezí Čech a Moravy)
- ✓ krátkodobé výstavy, přednášky, publikace
- ✓ lokální historie obce a regionu, významní rodáci

MORAVŠTÍ BRATŘI

Moravští bratři, z. s. (Velká Bíteš/Kralice nad Oslavou) <https://www.moravstibratri.cz>

David Rafael, předseda (david.rafael.cz@gmail.com)

- ✓ cyklus přednášek o české reformaci (Akademie Moravských bratří)
- ✓ besedy o reformač. osobnostech ve školách
- ✓ zájezdy s výkladem po stopách Bible kralické (Ivančice, Rosice, Náměšť nad Oslavou, Kralice nad Oslavou)
- ✓ spolupráce na filmech o osobnostech české reformace

Domek Na Sboru v Kunvaldu (ČCE)

<https://domeknasboru.e-cirkev.cz/domek-na-sboru/>

Vanda Hlaváčková, správkyňe (kunvald@e-cirkev.cz)

- ✓ památník v místě, kde v roce 1457 vznikla Jednota bratrská (dnes celosvětová církev Unitas Fratrum – Moravian Church)
- ✓ připomínka J. A. Komenského, biskupa Jednoty bratrské, „učitele národů“
- ✓ památník patří Českobratrské církvi evangelické

KALENDARIUM (vybraná významná výročí) 2024

9.4.1624	římskokatolické vyznání vyhlášeno za jedinou povolenou křesťanskou konfesi na Moravě
29.4.1624	římskokatolické vyznání vyhlášeno za jedinou povolenou křesťanskou konfesi v Čechách
<i>(v jiných částech habsburské říše – např. v Uhrách či ve Slezsku – byly ovšem po roce 1624 tolerovány i jiné konfese křesťanství)</i>	
1534	první vydání Bible v (Lutherově) překladu do němčiny
1534	duchovní středoslovenských báňských měst přijali augsburské vyznání víry (tzn. přešli k luteránství)
27.5.1564	† Jan Kalvín , švýcarský reformátor
7.6.1424	bitva u Malešova, vítězství orebitů vedených J. Žižkou
29.6.1374	† Milíč z Kroměříže , kazatel, Husův předchůdce
11.10.1424	† Jan Žižka z Trocnova , husitský hejtman a vojevůdce
26.11.1414	obnovení přijímání pod obojí způsobou i pro laiky v kostele U Martina ve zdi Jakoubkem ze Stříbra

Leden

- 9.1.1974 † Jan Blahoslav **Kozák**, evangelický filozof a teolog
- 11.1.1584 mandát Rudolfa II. proti Jednotě bratrské

Únor

- 8.2. 994 † **Mlada**, abatyše prvního ženského kláštera u sv. Jiří na Pražském hradě (přesný letopočet není znám)
- 8.2.1934 † Ján **Slávik**, slovenský evangelický farář a církevní historik, signatář Martinské deklarace (1918) a člen výboru Matice slovenské
- 9.2.1944 † František **Žilka**, bohoslovec a překladatel N. Zákona
- 25.2.1634 v Chebu zavražděn **Albrecht z Valdštejna**, vojevůdce
- 25.2.1924 † Mária **Royová**, slovenská hudební skladatelka a diakonická pracovnice v organizaci Modrý kříž

Březen

- 2.3.1624 † Jan Jiří **Krnovský**, velitel slezských stavovských vojsk
2.3.1824 * Bedřich **Smetana**, hudební skladatel († 12.5.1884)
2.3.1894 * Ivan **Dérer**, slovenský právník, publicista, spoluautor a signatář Martinské deklarace, poslanec a ministr vlády Československé republiky
4.3.1654 pražská univerzita sloučena s jezuitskou kolejí, vytvořena Karlo-Ferdinandova univerzita a svěřena jezuitům
6.3.1984 † Martin **Niemöller**, německý protestantský bohoslovec, odpůrce nacismu, zakladatel Vyznávající církve
7.3.1274 † sv. Tomáš **Akvinský**, významný středověký teolog

Duben

- 1.4.1694 * Samuel **Hruškovíc**, slovenský farář a básník
9.4.1624 římskokatolické vyznání vyhlášeno za jedinou povolenou křesťanskou konfesi na Moravě
18.4.1874 * Alois **Spisar**, modernistický teolog, kněz CČS(H)
22.4.1724 * Immanuel **Kant**, německý filozof
29.4.1624 římskokatolické vyznání vyhlášeno za jedinou povolenou křesťanskou konfesi v Čechách
30.4.1344 pražské biskupství povýšeno na arcibiskupství

Květen

- 4.5.1919 † Milan Rastislav **Štefánik**, politik, generál francouzské armády, spoluzakladatel Československa
14.5.1854 * Josef Theodor **Müller**, historik Jednoty bratrské
27.5.1564 † Jan **Kalvín**, švýcarský reformátor
30.5.1434 bitva u Lipan, která otevřela cestu k ukončení husitských válek a k přijetí kompaktát

Červen

- 7.6.1424 bitva u Malešova, vítězství orebitů vedených J. Žižkou
21.6.1621 poprava 27 představitelů českého stavovského povstání na Staroměstském náměstí v Praze, mezi nimi i Jána **Jesenského**, lékaře a diplomata, původem ze Slovenska
24.6.1504 * Johannes **Mathesius**, evangelický kněz působící v Jáchymově, přítel Martina Luthera
27.6.1944 † Milan **Hodža**, politik, historik, publicista, poslanec a československý premiér
29.6.1374 † **Milíč z Kroměříže**, kazatel, Husův předchůdce
30.6.1364 † **Arnošt z Pardubic**, první arcibiskup pražský

Červenec

- 6.7.1415 † Jan **Hus**, reformátor, upálen v Kostnici
14.7.1834 * Theodor Karl **Hasse**, evangelický teolog a politik
19.7.1374 † Francesco **Petrarca**, středověký italský básník
28.7.1914 začátek 1. světové války

Srpen

- 12.8.1474 * **Řehoř Krajčí**, jeden ze zakladatelů Jednoty bratrské
17.8.1934 * František **Šmahel**, historik a vysokoškolský pedagog
19.8.1619 čeští stavové sesadili o dva roky dříve zvoleného císaře Ferdinanda II. z postu českého krále
30.8.1924 zakončen I. sněm Církve československé (husitské)

Září

- 5.9.1439 † **Křišťan z Prachatic**, kněz, lékař a astronom, přítel Jana Husa
8.9.1924 † Rehor **Uram Podtatranský**, pedagog, spisovatel, historik, spoluzakladatel vydavatelství Tranoscius
11.9.1894 * Bohumír **Cigánek**, reformistický kněz, biskup CČSH
12.9.1899 začátek procesu s Leopoldem Hilsnerem, v němž se angažoval Tomáš Garrigue Masaryk
15.9.1564 * **Karel Starší ze Žerotína**, moravský politik, ochránce Jednoty bratrské

Říjen

- 11.10.1424 † Jan **Žižka z Trocnova**, husitský hejtman a vojevůdce
24.10.1624 † Abraham **Scultetus**, reformovaný teolog na dvoře zimního krále Fridricha Falckého (provedl netolerantní „očistu“ výzdoby katedrály sv. Víta, Vojtěcha a Václava)
27.10.2004 † Vladimír **Sakař**, archeolog a historik, první moderátor VERITAS
31.10.1517 světový den reformace (dr. Martin Luther v tento den vyvěsil na dveře kostela ve Wittenbergu svých 95 tezí)

Listopad

- 3.11.1918 stržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí
17.11.1624 † Jakob **Böhme**, německý mystik a filozof
19.11.1449 † **Kunhuta ze Šternberka**, první manželka českého krále Jiřího z Poděbrad
26.11.1414 obnovení přijímání pod obojí způsobou i pro laiky v kostele U Martina ve zdi Jakoubkem ze Stříbra

Prosinec

- 2.12.1974 † Hana **Benešová**, manželka prezidenta E. Beneše
24.12.1919 kněží reformního křídla v římskokatolické církvi sloužili mši v češtině, která se stala impulzem k vzniku Církve československé (husitské)
25.12.1624 † Angelus **Silesius**, slezský německý píšící básník a mystik
31.12.1384 † Jan **Viklef**, oxfordský teolog, jehož spisy ovlivnily Jana Husa a další husitské reformátory